

Zakonodavne mjere u svrhu ubrzanja postupka rješavanja odštetnih zahtjeva u Europi

Nikolai Kröger, Rechtsanwalt (Odvjetnik)

I. Uvod

U Europi se odštetni zahtjevi temeljem prometne nesreće u inozemstvu ne rješavaju po jedinstvenoj shemi. Dakako treba uzeti u obzir nacionalne osobitosti koje se očituju ne samo u konkretnom načinu rješavanja pojedinačnog slučaja već i u apstraktnoj nacionalnoj praksi rješavanja odštetnih zahtjeva. Stoga u nekim europskim zemljama tradicionalno treba duže vremena za rješavanje šteta nego u nekim drugim zemljama Europe. Europska unija postavila je u okviru 4. Direktive o osiguranju motornih vozila rokove unutar kojih treba riješiti odštetni zahtjev temeljem prometne nesreće u inozemstvu. Spomenuti rokovi namijenjeni su u prvom redu zaštititi potrošača. U ovom ću predavanju razmotriti odredbe 4. i 5. Direktive o osiguranju motornih vozila kao i odgovarajuće zakonodavne mjere pojedinih europskih država te konačno i dotični utjecaj na praksu rješavanja odštetnih zahtjeva.

II. EU – Pravne odredbe

1. 4. Direktiva o osiguranju motornih vozila

U 4. Direktivi propisan je rok od 3 mjeseca¹ unutar kojeg je ili ovlaštenu predstavnik za rješavanje šteta koji rješava odštetni zahtjev u ime i za račun odgovornog osiguratelja ili odgovorno inozemno društvo za osiguranje dužno ponuditi naknadu štete ili dati utemeljeni odgovor. Kao početak roka uzima se datum kada je šteta prijavljena kod odgovarajućeg obrađivača.

Unutar tog roka uslijedit će obrazložena ponuda za naknadu štete kada je odgovornost neosporena i kada se šteta može u cijelosti specificirati. Ukoliko je odgovornost osporena ili se ona ne može jasno utvrditi ili se štetu ne može specificirati, nužno je također u spomenutom roku od 3 mjeseca dati utemeljeni otklon.

U slučaju nepridržavanja ovih rokova 4. Direktiva propisuje sankcije. Zemlje članice mogu s jedne strane odrediti 'primjerene, djelotvorne i sistematske, financijske ili jednako vrijedne administrativne sankcije' (čl. 4 st. 6 str. 1), s druge strane mogu se zahtijevati i kamate (čl. 4 st. 6 str. 2). Osim toga oštećena se osoba može obratiti Uredu za naknadu (čl. 6 st. 1 slovo a Direktive).

Upitno je s tim u svezi da li se kamata zaračunava ne samo kada ponuda za naknadu nije predana u roku nego kada i utemeljeni odgovor nije predan u roku. Doslovno stoji u odredbi

---

¹ Razmatranja pod točkom 18, 19; čl. 4 st. 6 i čl. 6 st. 1 Direktive

direktive da se kamata plaća u slučaju zakašnjele ponude za naknadu, a ne u slučajevima kada utemeljeni odgovor nije predan.

Glede plaćanja kamata odredbe iz direktive (čl. 4 st. 6 str. 2) valja tumačiti na način da se kod prekoračenja 3-mjesečnog roka automatski plaćaju kamate (a da osiguratelj ne mora biti u zakašnjenju). U obrazloženju njemačkog nacrtu Zakona o implementaciji stoji da se kamate zaračunavaju kada '*obrada nije uslijedila u roku*', što uključuje i slučaj zakašnjelog odgovora. U ovom pitanju treba dakle točno paziti na formulaciju u tekstu, smisao i svrhu pojedine nacionalne odredbe o implementaciji. Dakako, ne smije se omalovažiti namjera zakonodavaca Europske unije da se jača zaštita posjetitelja.

2. 5. Direktiva o osiguranju motornih vozila

Odredbe 5. Direktive odnose se kako na štete na stvarima tako i na štete na osobama. Zemlje članice su obvezne u postupke rješavanja domaćih šteta uvesti pravo neposrednog zahtjeva i 3-mjesečni rok za rješavanje zahtjeva iz 4. Direktive.

Čl. 4 br. 4 Direktive glasi:

'Direktiva 90/232/EEZ mijenja se kako slijedi: ...

4. Uvrštavaju se sljedeći članci:

Čl. 4d

Zemlje članice će omogućiti osobama oštećenim u prometnoj nesreći koju je prouzročilo vozilo za koje postoji osigurateljno pokriće prema čl. 3 st. 1 direktive 71/166/EEZ pravo neposrednog zahtjeva protiv društva za osiguranje koje daje pokriće za odgovornost osobe koja je prouzročila prometnu nesreću.

Čl. 4e

Zemlje članice će uvesti rješavanje odštetnih zahtjeva temeljem svih prometnih nesreća koje prouzroči vozilo za koje postoji osigurateljno pokriće prema čl. 3 st. 1 direktive 71/166/EEZ, postupak predviđen u čl. 4 st. 6 direktive 2000/26/EZ.'

Petu Direktivu treba implementirati u nacionalno pravo najkasnije do 11. lipnja 2007. Od tog trenutka rokovi rješavanja iz 4. Direktive važit će i za domaće štete a odnosit će se između ostalog i na štete temeljem zelene karte.

III Odredbe u pojedinim državama

1. NJEMAČKA

U Njemačkoj je 5. Direktiva provedena zajedno s 4. Direktivom. Odgovarajuće odredbe nalaze se u Zakonu o obveznom osiguranju (PflVersG) i u Zakonu o nadzoru u osiguranju (VAG). Odgovarajući rokovi za obradu i isplatu time su uvršteni u nacionalno zakonodavstvo.

2. FRANCUSKA

U Francuskoj postoji temeljem zakona od 5. srpnja 1985. (tzv. Loi Badinter) aktivna obveza davanja ponude za naknadu. Otkada je provedena 4. Direktiva o osiguranju motornih vozila primjenjuju se društveno pravni rokovi. Prema uredbi iz 1984. u prvom redu primjenjuje se 'klasični' 8-mjesečni rok od datuma nesreće u kojem razdoblju je odgovorni osiguratelj dužan temeljem saznanja o štetovnom događaju podnijeti ponudu.²

Pored toga postoji temeljem nove verzije čl. L. 211-9 st. 1 Code des Assurances rok od 3 mjeseca od datuma prijave štete unutar kojeg u slučaju neosporene krivnje treba podnijeti konkretnu ponudu za naknadu odnosno isplatiti primjereni predujam ovisno o tomu da li se štetu može u tom trenutku zaključno utvrditi ili ne.³ U slučaju otklona postavljenog zahtjeva odgovorni osiguratelj mora u istom razdoblju podastrijeti utemeljeni odgovor.

Zakašnjela ponuda sankcionira se temeljem čl. L. 211-13 f. i to naknadom dvostruke stope zakonski propisanih zatezних kamata.⁴ Kod težih oblika zanemarivanja obveza kao što je davanje 'očigledno nedostatne' ponude naknade osiguratelj koji je u obvezi platiti će kaznu u vrijednosti 15% od ukupnog iznosa naknade štete u korist francuskog Garancijskog fonda. Ukoliko izostane bilo kakva ponuda za naknadu sudska praksa će to smatrati kršenjem oba propisa i odgovarajuće sankcionirati u dvostrukom omjeru.⁵

3. ITALIJA

Opterećenost sudova koja je bila u porastu u Italiji i tužbe oštećenih osoba radi naknade štete koje su se na sudovima sporo rješavale prisilili su talijanskog zakonodavca da hitno

---

² Odgovorni osiguratelj je obvezan kod saznanja identiteta oštećene osobe sam od sebe u zadanom roku podastrijeti konkretnu ponudu za naknadu, usp. Cass. Crim. od 24.07.2003, Juris-Data br. 2003-030107

³ usp. H. Groute, Resp. Civ. et ass., 10/03, études 26, str. 4 ff.

⁴ 2005-2,05%, 2006-2,11%;

http://www.minefi.gouv.fr/directions_services/dgtpe/taux/taux_legal.php

⁵ Cass. Civ. II, 0312.1997., Resp. Civ. et Ass., 1998. – Chron. 19; Cass. Civ. II, 18.03.1999, Resp. Civ et Ass., 1999. – Chron. 15

nešto poduzme. Posebice zakonom 57/2001 nacionalni zakonodavac u Italiji našao je rješenje za ubrzanje postupka izvansudskog rješavanja šteta.

Nakon što oštećena osoba prijavi štetu odgovorni osiguratelj je obvezan u roku 60 dana – kod šteta na osobama u roku 90 dana – podastrijeti ponudu za rješavanje štete ili obrazložiti u svom odgovoru zašto ne može pružiti takvu ponudu. Ukoliko oštećena osoba može predočiti Europsko izvješće o nesreći kojeg je jedan od sudionika nesreće potpisao u slučaju štete na stvarima ovaj se rok skraćuje na 30 dana.

Ukoliko osiguratelj oštećenoj osobi podnese odgovarajuću ponudu i ona ju prihvati, naknadu mora platiti u roku 15 dana. Inače ponuđena naknada isplaćuje se najkasnije u roku 30 dana. U slučaju da se osiguratelj ne pridržava zakonski propisanog roka predviđene su stroge sankcije (kod štete na stvarima do 30.000,- € po štetnom događaju a kod štete na osobama do 60.000,- € po štetnom događaju).

Oštećena osoba može svoj odštetni zahtjev ostvarivati sudskim putem 60 dana nakon što je štetu prijavila osiguratelju. Kako bi se izbjegla preuranjena tužba talijanski je zakonodavac predvidio 60to-dnevni rok za izvansudsko rješavanje zahtjeva. Tek pri isteku roka od 60 dana tzv. *spatium deliberandi* može se podići tužba u svrhu ostvarivanja odštetnog zahtjeva.

Prije nego što se u Italiji odlučite za podizanje tužbe pri višim instancama valja dobro razmisliti. Bez obzira na činjenicu što sudski postupci u Italiji predugo traju, često puta godinama – pri nekim instancama nerijetko i desetljećima – prvostupanjske se presude izvršavaju odmah, u pravilu a da stranka koja je uspjela u parnici ne mora dati polog. Kod ulaganja žalbe po novom se samo u najrjeđim slučajevima može dogoditi da se presuda odmah ne izvrši.

4. VELIKA BRITANIJA

U Engleskoj i Walesu primjenjuje se kod izvansudskog rješavanja odštetnih zahtjeva temeljem štete na osobama tzv. Pre-Action Protocol for Personal Injury Claims. On donosi iscrpne odredbe za izvansudsko rješavanje građanskih postupaka kako bi se poboljšanom izmjenom informacija između stranaka brzo i pravedno izgladio spor i izbjegao kruti sudski postupak.

Iako je Pre-Action Protocol for Personal Injury Claims prvobitno bio zamišljen samo za štete čija je vrijednost iznosila do 15.000 £ postupanje koje je u njemu zacrtano smatra se općenito prikladnim i za sporove čija je vrijednost i viša od navedene. Ovi se propisi ne primjenjuju isključivo na zahtjeve za naknadom štete na osobama već i na sve zahtjeve koji sadrže štetu na osobama. Ove su odredbe od posebnog značaja osobito za izvansudsko rješavanje štete po osnovi automobilske odgovornosti.

Pored posebnih odredbi za postupanje Pre-Action Protocol for Personal Injury Claims predviđa brojne rokove za koje postoji obveza pridržavanja.

Suprotna strana mora u roku 21 dana od datuma kada je podnositelj poslao svoj odštetni zahtjev (mjerodavan datum od kada teče rok je datum poštanskog pečata!) navesti osiguratelja kao i eventualne činjenice koje su izostavljene u odštetnom zahtjevu.

Nadalje, suprotna strana (ili njen osiguratelj) mora u roku tri mjeseca podnijeti utemeljeni stav u svezi pitanja odgovornosti. Mjerodavan datum za početak roka je u ovom slučaju datum kada je suprotna strana saznala za odštetni zahtjev koji joj je postavljen. Ukoliko suprotna strana ospori odgovornost potrebno je unutar ovog roka iznijeti odgovarajuće činjenice ili prigovore.

U slučajevima u kojima se je nesreća dogodila izvan teritorija Engleske ili Walesa i uslijed koje je došlo do štete na osobama odnosno u slučajevima u kojima sudska nadležnost suprotne strane nije u Engleskoj ili Walesu rokovi se udvostručuju i to s 21 dana na 42 dana kao i s tri mjeseca na šest mjeseci.

Ukoliko suprotna strana ne odgovori u navedenim rokovima podnositelj odštetnog zahtjeva ima pravo podići tužbu. U tom slučaju troškove sudskog postupka snosi tuženik čak i ako je tužba otklonjena.

5. IRSKA

Kako bi se izbjeglo rješavanje šteta sudskim putem i na taj način pojednostavnio postupak rješavanja, u Irskoj je 2004. postavljena ustanova za procjenu štete na osobama tzv. Personal Injuries Assessment Board (skraćeno PIAB). Do konca lipnja 2006. PIAB je procijenio 2.837 štetnih događaja čija je ukupna vrijednost iznosila 54,8 milijuna eura.

Nakon formalnog upita za procjenu pri PIAB-u oštećena osoba se mora u roku 90 dana izjasniti da li prihvaća ili odbija da PIAB sudjeluje u rješavanju njezinog odštetnog zahtjeva. Stoga ovlašteni predstavnik za rješavanje šteta mora na vrijeme donijeti odluku o pitanju odgovornosti. Pristankom da PIAB procijeni slučaj ne priznaje se krivnja. Na kraju krajeva pitanje odgovornosti može se utvrditi u naknadnom sudskom postupku.

Za svaki pojedini slučaj kojeg procjenjuje, PIAB zaračunava paušalnu pristojbu u visini 900,- €. Međutim, za komplicirane slučajeve PIAB nije prikladan. Stoga se načelno prihvaćaju samo slučajevi kod kojih nema većih poteškoća u procjeni.

Nakon što je slučaj predan PIAB-u i oštećena osoba pristala na odgovarajuće uključivanje, preporuka PIAB-a će uslijediti u roku devet mjeseci. Stranke moraju onda biti suglasne oko visine iznosa naknade utvrđene procjenom. Do sada su u 66% slučajeva obje strane prihvatile preporuke PIAB-a. Kada obje strane prihvate preporuku PIAB-a ta je procjena jednako pravovaljana kao i sudska odluka.

Ukoliko jedna od strana odbije preporuku PIAB-a izdaje se 'Potvrda o razduživanju' a obojici sudionika preostaje sudski postupak.

6. PORTUGAL

Najnovija izmjena dekreta zakona br. 522/85 u Portugalu usmjerena je na ubrzanje obrade kao i uvođenje veće transparentnosti i jedinstvenosti kod rješavanja šteta na stvarima.⁶ Ovom izmjenom zakona portugalski je zakonodavac uveo 5. Direktivu o motornim vozilima.

Nakon što im je ugovaratelj osiguranja ili oštećena treća osoba prijavila štetu osiguratelji su dužni u roku 2 radna dana nakon što su zaprimili prijavu štete stupiti u kontakt s vlastitim ugovarateljem osiguranja odnosno s oštećenom osobom te im ispostaviti potrebni vještački nalaz.

Vještačenje mora u načelu biti okončano u roku sljedećih 8 radnih dana. Ukoliko je potrebno u okviru tog vještačenja rastaviti vozilo nalaz treba ispostaviti u roku od maksimalnih 12 radnih dana. Kada je nalaz dovršen vještak ga je dužan izdati vlasniku vozila u roku 4 radna dana.

Priznavanje odgovornosti pismeno se priopćuje ugovaratelju osiguranja i trećoj osobi u roku 30 radnih dana od datuma prijave štete.

Navedeni rokovi se smanjuju čak na pola ukoliko se šteta rješava temeljem izvješća o prometnoj nesreći koju su sudionici nesreće sporazumno potpisali, a udvostručuju se ukoliko je utvrđeno da je nastala uslijed izvanrednih vremenskih uvjeta ili ako je zabilježen neobično veliki broj sudionika prometne nesreće. Rokovi se ukidaju ako osiguratelj započne istragu temeljem osnovane sumnje da se radi o prijevari.

U slučaju priznavanja odgovornosti osiguratelj mora - ukoliko se štetu može iskazati brojčano - u zadanom roku podastrijeti odgovarajuću ponudu za naknadu ('Proposta razoável'). Ukoliko osiguratelj zanemari svoju obvezu ili ju ne izvrši u roku zaračunavaju se zatezne kamate u dvostrukom iznosu zakonske kamatne stope na iznos naknade kojeg kasnije utvrđuje sud ili na iznos koji oštećena osoba na prijedlog osiguratelja prihvati nakon isteka roka.

U slučajevima kada je odgovornost odbijena ili se još ne može utvrditi ili se šteta ne može točno brojčano utvrditi osiguratelj je obavezan trećoj osobi i ugovaratelju osiguranja priopćiti dotične okolnosti po svim stavkama ('Resposta fundamentada'). Ukoliko osiguratelj zakasni

---

⁶ Time se sljedeće uredbe o rokovima ovog zakona ne primjenjuju;

- štete u kojima su nastale tjelesne ozljede
- kod štete na teretu u transportu glede šteta na teretu koji se prevozio;
- kod šteta kod kojih se ostvaruje i naknada zbog izgubljene dobiti;
- kod šteta čija sveukupna naknada prelazi zakonski propisane minimalne svote pokrića.

sa svojom obvezom zaračunat će mu se pored gore navedenih zatezних kamata 200,- € za svaki zakašnjeli dan, od tog iznosa jednu polovicu isplaćuje oštećenoj stranci a drugu polovicu Instituciji za nadzor u osiguranju ('Instituto de Seguros de Portugal').

Naknadu štete osiguratelj mora isplatiti u roku 8 radnih dana od priznavanja odgovornosti. Ukoliko osiguratelj svoju obvezu ne ispuni u roku zaračunavaju se pri isteku roka zatezne kamate u dvostrukom iznosu od zakonski propisane kamatne stope na dugovani iznos dok u cijelosti ne isplati naknadu oštećenoj osobi.

U slučaju nepridržavanja navedenih obveza osiguratelju se može izreći globa između 750,- € i 44.890,- €. Isto vrijedi i kod nemarne povrede obveza.

Dok se primjenjuje portugalsko pravo a šteta se rješava u inozemstvu propisani rokovi mogu se uz dostatno obrazloženje prekoračiti.

IV. Odraz u praksi rješavanja šteta

Prikazani rokovi dakako imaju utjecaja na praksu rješavanja inozemnih šteta koje proizlaze iz prometnih nesreća. Od osiguratelja se očekuje da čim prije potvrdi pokriće a obrađivač komu je povjereno rješavanje štete mora u najkraćem roku razjasniti pitanje odgovornosti. S tim u svezi treba osobito istaći značenje optimiranih postupaka rješavanja šteta. Tehničke inovacije izvanredno pomažu pri ubrzanju tih postupaka. Preduvjet je pored brze pribave informacija i dokumentacije koji su bitni za rješavanje šteta također i prepoznavanje pojedinog činjeničnog stanja i pravnog položaja. Europsko odštetno pravo je toliko raznoliko kao i europska kultura. Mjerodavno je detaljno poznavanje različitih pravnih poredaka u Europi. Pri tomu nije bitno samo poznavati propise međunarodnog privatnog i procesnog prava već i sigurno baratati pravom drugih europskih država. Na koncu ovlašteni predstavnik za rješavanje šteta trebao bi primjerice imati također mogućnost prikazati pravni položaj u pravnom poretku nalogodavca i s njegovog stajališta.

Prevela: Ljiljana Petrina Banov,
Hrvatski ured za osiguranje